

صدوپانزدهمین نشست علمی کارشناسی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی

«زبان فارسی در قفقاز جنوبی»

(چکیده نشست)

صدوپانزدهمین نشست علمی کارشناسی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی دانشگاه تهران با عنوان «زبان فارسی در قفقاز جنوبی» با همکاری بنیاد مطالعات قفقاز و انجمن علمی ایرانی مطالعات منطقه‌ای سه‌شنبه، یکم شهریور ۱۴۰۱ به شکل مجازی برگزار شد. در این نشست دکتر آرتیوم تونیان، عضو کرسی ایران‌شناسی دانشگاه دولتی ایروان و سیدحسین طباطبایی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی در ارمنستان دیدگاه‌های خود را بیان کردند. مدیر نشست دکتر کولایی بودند. نخست، دکتر کولایی مقدمه‌ای کوتاه درباره اهمیت دیپلماسی علمی و ضرورت فعال‌سازی ظرفیت‌های فرهنگی ایران بیان کردند. سپس از آقای دکتر تونیان و آقای طباطبایی دعوت کردند تا دیدگاه‌های خود را طرح کنند. چکیده‌های سخنرانی دکتر آرتیوم تونیان و آقای سیدحسین طباطبایی در ادامه می‌آید.

دکتر آرتیوم تونیان

بررسی مسئله زبان و گویش‌های ایرانی در خطر انقراض: مطالعه

موردی: گویش ارامنه پارسی‌زبان در شروان کوهستانی

«زبان درخطر» به زبانی گفته می‌شود که در معرض نابودی باشد. تعداد گویش‌وران یک «زبان درخطر» همواره کم نیست و حتی اگر تعداد گویش‌وران در مدت به نسبت کوتاهی کاهش پیدا کند، همچون زبان

در خطر با آن برخورد می‌شود. طبق اطلس زبان‌های در معرض خطر جهان که از سوی «سازمان یونسکو» منتشر شده، بیش از ۲۰ زبان در ایران در معرض نابودی و انقراض کامل هستند. مساله این است که جغرافیای تاریخی و کنونی زبان‌های ایرانی بسیار بزرگتر و گسترده‌تر از نقشه امروز جمهوری اسلامی ایران است. با این مقدمه، گویش‌وران لاهیجی، بالاخانی، سوراخانی و قبایی که گویش‌های تاتی جمهوری آذربایجان به‌شمار می‌آیند، در حال کاهش هستند.

همچنین لُری «کُمزاری» (Komzari) - که یک گویش ایرانی است و گویش‌وران‌ش در آن سوی تنگه هرمز در کشور عمان ساکن هستند - نیز جزو زبان‌های در خطر به‌شمار می‌آید. علاوه بر این، شماری از زبان‌ها که گویش‌وران‌شان در تاجیکستان، ازبکستان و افغانستان زندگی می‌کنند هم در گروه زبان‌های تهدیدشونده قرار دارند. از این نگاه، توجه متخصصین به گویش‌های تاتی که در آن سوی ارس صحبت می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

آقای سیدحسین طباطبایی

آموزش زبان فارسی در ارمنستان: وضعیت فعلی و چشم‌انداز پیش‌رو

زبان فارسی به‌ویژه در منطقه قفقاز (قفقاز شمالی یا قفقاز جنوبی) یکی از مولفه‌های مهم حضور فرهنگی ایران به‌شمار می‌رود. آموزش زبان فارسی در ارمنستان پس از فروپاشی اتحاد شوروی مورد اقبال و توجه ویژه قرار گرفت. به گونه‌ای که در حال حاضر علاوه بر سه دانشگاه دولتی ایروان، دانشگاه اسلاوونی و دانشگاه بریوسف، در ۱۱ مدرسه در ایروان و دیگر شهرهای ارمنستان زبان فارسی تدریس می‌شود. در میان این مدارس، مدرسه شماره ۲۰۰ در شهر ایروان با ۸۰۰ دانش‌آموز، این امتیاز را دارد که زبان فارسی را به‌صورت اجباری تدریس می‌کند. یکی از اهداف رایزنی فرهنگی ایران در ارمنستان افزایش شمار مدرسه‌هایی است که آموزش فارسی به عنوان زبان خارجی، در آنها اجباری باشد.

چشم‌انداز آموزش فارسی در ارمنستان مثبت و سیاست دولت جدید ایران، توسعه همکاری با کشورهای همسایه است. زمانی که تجارت میان دو کشور افزایش یابد، متقاضیان فراگیری زبان فارسی نیز بیشتر می‌شوند. همچنین توسعه گردشگری و ترجمه آثار ادبی، دو عاملی است که می‌تواند به افزایش متقاضیان یادگیری زبان فارسی کمک کند. امیدواریم در این دو بخش نیز شاهد پیشرفت باشیم. آموزش و به‌روزرسانی دانش معلمان زبان فارسی در ارمنستان و استانداردسازی متن آموزشی از جمله اولویت‌های ارمنستان در این حوزه است. در هر دو زمینه با همکاری بنیاد سعدی اقدام‌هایی انجام شده است که با توجه به گسترش سطح مبادلات تجاری و اقتصادی بین دو کشور، چشم‌انداز روشن‌تر و امیدبخشی را انتظار داریم.